WATER NATUURLIJK VAN LEVENSBELANG!

VERKIEZINGSPROGRAMMA 2027-2031

LIMBURG

Water Natuurlijk

PROGRESSIEF NEDERLAND

D66

Volt

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord 3

Introductie 4

1. Voldoende grondwater 6

2. Schoon en gezond water 8

3. Herstel natuurlijk water 11

4. Veilig leven met water 13

5. Een toekomstbestendig landelijk gebied 15

6. Water verbindt mens, natuur en recreatie 17

7. Water en bodem sturend 19

8. Een klimaatneutraal waterschap 21

9. Een doelmatig en transparant waterschap 22

10. Financiering waterbeheer 25

Rollen en verantwoordelijkheden in het Limburgse waterbeheer 26

VOORWOORD

Wi-j schoeën oeës Limburg és! De Maas is in Limburg nooit ver weg en vormt met haar zijrivieren en beken een blauwe ader van Eijsden tot Mook. Water, of het ontbreken van water, speelt een grote rol bij het ontstaan van onze prachtige Limburgse landschappen, dorpen en steden. Of het nu gaat om de vorming van het dalenlandschap van Zuid-Limburg, de beekdalen in Midden- en Noord-Limburg of om landschappen als de Peel, de Maasduinen of Kempenbroek: Limburgers genieten van deze waterrijke landschappen. Limburgers weten wat er gebeurt als er te veel water is en we weten wat er gebeurt als extreme droogte toeslaat.

Zo heeft de zomer van 2021 ons doen inzien hoe kwetsbaar we zijn voor overstromingen, terwijl we in de zomer van 2026 blij waren met elke druppel die we vast konden houden om de extreme droogte tegen te gaan. Niets zo belangrijk dus als goed waterbeheer. Bovendien snappen Limburgers het belang van grensoverschrijdende samenwerking met Belgische en Duitse collega's. Limburg deelt immers meer grenzen met het buitenland dan met het binnenland.

Dat voldoende en gezond water niet meer vanzelfsprekend is, zien we ook door de toegenomen zorgen van veel mensen over de afname van de waterkwaliteit. Vervuiling van beken, recreatieplassen en grondwater met zeer zorgwekkende stoffen, zoals PFAS, raakt ons allemaal. Ook zien we tijdens perioden van grote droogte dat er nog steeds niet zorgvuldig met het schaarse water omgegaan wordt.

Water Natuurlijk – PRO – D66 – Volt - Limburg kiest daarom voor het bundelen van de krachten. Wij werken samen aan een Limburg waarin water gezond, voldoende en veilig is, ook voor toekomstige generaties! We bereiden Limburg voor op de gevolgen van klimaatverandering en kiezen voor een eerlijke verdeling van de kosten die dat met zich meebrengt. De grootgebruiker en de vervuiler zullen het grootste deel van de kosten voor waterbeheer voor hun rekening moeten gaan nemen.

Bij belangenafwegingen kiezen we voor het belonen van duurzaam land- en watergebruik en in het geval van schaarste en vervuiling grijpen we in. Voor ons is de natuur een bondgenoot. Een natuurlijk en gezond watersysteem helpt om wateroverlast en droogte te beperken, grondwater aan te vullen en biodiversiteit te herstellen. Natuurlijke oplossingen vormen voor ons het vertrekpunt.

Dit alles kunnen we niet alleen. Goed waterbeheer vraagt om samenwerking tussen inwoners, bedrijven, agrariërs, natuurorganisaties en andere overheden. Iedereen heeft een verantwoordelijkheid en iedereen moet kunnen meepraten over de toekomst van onze leefomgeving.

Vol bezieling en enthousiasme wil ik me daar hard voor maken. Als aardwetenschapper en echte Wieërter jóng voel ik me betrokken bij het natuurlijk watersysteem en bij Limburg. Samen met u wil ik het belang van schoon en gezond water voor nu en de toekomst weer op één zetten!

In dit verkiezingsprogramma laten we zien welke keuzes we willen maken. Samen, met lef en soms scherp. Omdat het nodig is. Voor de toekomst. Voor onze gezondheid. Voor Limburg.

Geert Gabriels
Lijsttrekker Water Natuurlijk, PRO, D66, Volt in Limburg

INTRODUCTIE

Water is van levensbelang, het is de basis van ons leven. We drinken het, gebruiken het, beleven het en zijn ervan afhankelijk. We merken dat water door intensief gebruik en klimaatverandering steeds meer onder druk staat. We krijgen steeds vaker te maken met extreem weer. Piekbuien en langdurige droogte wisselen elkaar in hoog tempo af. Vanwege het intensief gebruik is het water nog niet schoon genoeg. Natuur, landbouw, drinkwaterbedrijf en industrie concurreren met elkaar om het beschikbare grondwater. Een toekomstbestendig waterbeheer vraagt daarom om scherpe keuzes.

WIE ZIJN WIJ

Water Natuurlijk Limburg is al langere tijd actief binnen het waterschap. Voor de komende verkiezingen werken we nog intensiever samen met de Limburgse afdelingen van PRO, D66 en Volt. We zijn een groene en progressieve partij en doen mee onder de naam Water Natuurlijk – PRO – D66 – Volt. Wij zijn er voor álle Limburgers en staan voor samenwerking. Wij vertegenwoordigen politieke partijen waar iedereen lid van kan worden en waarin democratische controle en zeggenschap is geborgd.

ONZE UITGANGSPUNTEN

In dit verkiezingsprogramma vind je onze keuzes waarmee wij aan een duurzame toekomst willen bouwen. Samen met inwoners en onze bestuurlijke partners werken wij aan een Limburg waarin water de kracht vormt onder een gezonde, veilige en duurzame samenleving. Want water is van ons allemaal. Samen dragen we de verantwoordelijkheid om het beter door te geven aan de generaties na ons. Onze uitgangspunten lopen als een rode draad door alle keuzes heen.

1. DUURZAAMHEID VOOROP

Water houdt zich niet aan bestuurlijke of geografische grenzen. Daarom benaderen we de verschillende opgaven vanuit de natuurlijke draagkracht van water en bezien ze vanuit het hele stroomgebied. Bij inrichting en beheer kiezen we voor de natuurlijke werking van het landschap. Hierbij houden we rekening met het veranderen van weersextremen, zoals hoosbuien en lange periodes van droogte. Het langer vasthouden, infiltreren en zorgvuldig beheren van water staat voor ons centraal. Niet het zo snel mogelijk afvoeren. We beschermen grondwatervoorraden en herstellen natuurlijke waterlopen. Klimaatbestendig bouwen en duurzaam grondgebruik worden de nieuwe norm.

2. NATUUR ALS BONDGENOOT

Voor ons begint goed waterbeheer bij gezond en natuurlijk water. Het natuurlijk watersysteem moet leidend zijn, niet de techniek. Door ruimte te geven aan water en natuur, maken we Limburg beter bestand tegen de gevolgen van klimaatverandering. Technische oplossingen blijven noodzakelijk, maar zijn voor ons ondersteunend aan natuurlijke oplossingen. De natuur is onze bondgenoot en biedt duurzame en betaalbare antwoorden op de uitdagingen van deze tijd.

3. INTENSIVERING VAN SAMENWERKING

Het waterschap is de beheerder van het regionale watersysteem ten dienste van alle functies die water nodig hebben. Omdat ook andere overheden een belangrijke rol spelen in het waterbeheer werken we samen om onze doelstellingen te bereiken.

De verschillende verantwoordelijkheden hebben we uitgelegd op pagina 24. Door samen te werken bereiken we meer dan wanneer ieder vanuit zijn eigen belang handelt. Wij betrekken inwoners actief bij de keuzes over hun leefomgeving. We bieden ruimte aan maatschappelijke initiatieven die bijdragen aan een duurzame toekomst.

4. GRENSOVERSCHRIJDENDE SAMENWERKING

Wij werken intensiever samen met de verantwoordelijke wateroverheden in België en Duitsland. We zoeken hen actief op en maken afspraken over het duurzaam beheer. Zo verbeteren we de kwaliteit van onze vele grensoverschrijdende beken en maken deze beter bestand tegen klimaatverandering. Een snel, betrouwbaar, gezamenlijk informatiesysteem is daarbij noodzakelijk. Wij zoeken actief naar mogelijkheden voor grensoverschrijdende projecten.

5. EERLIJKERE BELASTINGEN

Wij vinden dat wie water gebruikt of vervuilt ook verantwoordelijkheid draagt voor de gevolgen. Het principe 'de gebruiker en vervuiler betalen' hoort daarbij. We houden oog voor inwoners en organisaties die financieel kwetsbaar zijn.

1. VOLDOENDE GRONDWATER

Grondwater is ons blauwe goud. We zijn in Limburg gezegend met watervoerende pakketten in de grond onder onze voeten. Dit grondwater staat onder druk door overmatig gebruik en de toenemende droogte. Wij willen ons blauwe goud beter beschermen. Door beter zicht op de hoeveelheid grondwater dat onttrokken wordt en door aangescherpte regels voor onttrekkingen, zowel rondom onze beschermde natuurgebieden als daarbuiten.

Wij kiezen voor:

1.1 BETERE REGISTRATIE, TOEZICHT EN HANDHAVING

We gaan alle onttrekkingen voor beregening in kaart brengen. Ook laten we vergunningen voor grondwateronttrekkingen aansluiten bij de draagkracht van het natuurlijk watersysteem. Elke installatie voor grondwateronttrekking in Limburg moet uiterlijk in 2031 een gecertificeerde debietmeter hebben, die is uitgerust met telemetrie. Daarmee kunnen we de hoeveelheid opgepompt beregeningswater beter in de gaten houden en kunnen we het beregeningsbeleid op een duurzame manier vormgeven. We zetten in op voldoende capaciteit om dit in te kunnen inregelen en om handhavend te kunnen optreden. We houden ook toezicht op de juiste afstelling van beregeninginstallaties, zodat beregeningswater niet meer over bermen en wegen komt. Daarmee voorkomen we gevaarlijke situaties voor weggebruikers en verstoring van flora en fauna.

1.2 HERSTEL GRONDWATERPEILEN IN NATUURGEBIEDEN

Rondom natuurgebieden willen we niet dat er grondwaterhoeveelheden onttrokken worden die van invloed zijn op de draagkracht van het gebied. In deze gebieden is alleen plaats voor landbouw aangepast aan natuurlijke grondwaterpeilen. Gewassen die structureel beregening of extra ontwatering nodig hebben, horen hier niet thuis. We willen het bestaande *standstill* beleid, dat uitbreiding van pompcapaciteit in bufferzones rondom natuurgebieden verbiedt, verder aanscherpen. Daarbij denken we aan het instellen van een beregeningsverbod in deze zones tijdens het voorjaar en tijdens ernstige droogte alleen beregening in de avonduren. Hiermee houden we de neerslag langer vast en voorkomen we uitputting van onze grondwatervoorraden. Uiteindelijk willen we naar een uitfasering van alle beregeningsontrekkingen in deze bufferzones.

In de winter en voorjaar moeten stuwen overal hoog staan om het regenwater maximaal vast te houden. We zorgen daarbij voor extra toezicht op de juiste afstelling van boerenstuwen. Ook gaan we ingrepen die voor extra grondwaterpeilverlaging zorgen, zoals diepe sloten en ondergrondse drainagebuizen, aan banden leggen en saneren.

1.3 VERBOD OP BEREGENING VAN NIET-VOEDSELGEWASSEN

Ook buiten de bufferzones rondom natuurgebieden willen we het gebruik van grondwater voor bijvoorbeeld het sproeien van niet-voedselgewassen uitfaseren. Het kan niet zo zijn dat de Uffeltsebeek of Tungelroyse beek droog komen te staan en dat daarnaast een veld met lelies of graszoden besproeid wordt.

Ook het groen houden van een golfbaan vinden we geen goed gebruik van kostbaar grondwater.

Verder willen we de slogan "niet sproeien overdag met zon" ook toepassen bij gewassen die wel nog besproeiing nodig hebben. We maken hierbij een uitzondering voor temperatuurgevoelige fruitgewassen, zoals peren en appels.

1.4 UITVOERINGSPROGRAMMA VOOR VOLDOENDE WATER EN TEGEN DROOGTE

Wij gaan samen met de provincie het Convenant Voldoende Zoetwater 2026–2050 uitwerken in een Provinciaal Droogteprotocol met een concreet uitvoeringsprogramma. Daarbij gaan we ook het beleid voor grotere industriële onttrekkingen herzien en de mogelijkheden van beprijzing bezien.

We maken afspraken om het beschikbare water zo eerlijk en doelmatig mogelijk te verdelen en stellen nieuwe regels op wie voorrang heeft op water (verdringingsreeks). Ook willen we zo'n soort regels maken voor het gebruik van grondwater.

Wij nemen de regie op een sterk uitvoeringsprogramma en een provinciale Taskforce verdroging. We zorgen voor een krachtige uitvoering van maatregelen, doorontwikkeling van beleid en de handhaving van de regels uit dat beleid. Hiervoor is meer capaciteit uit de ambtelijke organisatie nodig. Die extra capaciteit kan vrijgespeeld worden wanneer we de uitvoeringsprogramma's "Water en Ruimte voor Limburg" en "Water in Balans" samenvoegen (zie bij 9.7).

We betalen het uitvoeringsprogramma uit een Droogtefonds. Dat fonds richten we samen met de provincie op.

1.5 ACTIEF INZETTEN OP WATERBESPARING

Door klimaatverandering en een toenemende watervraag wordt waterbesparing steeds belangrijker. Samen met de Unie van Waterschappen en drinkwaterbedrijven willen wij inwoners, bedrijven en overheden stimuleren om zuiniger en bewuster met water om te gaan.

1.6 BESCHERMING GRONDWATERKWALITEIT

Overal moet het grondwater beschermd worden tegen aanvulling met vervuild water. We zetten in op het zoveel mogelijk vasthouden van gebiedseigen water en het terugdringen van watertoevoer vanuit de Maas. Wij willen voorkomen dat dit vervuilde en voedselrijke water kwetsbare en voedselarme natuurgebieden aantast, zoals de Kwegt in Nederweert.

De provincie als grondwaterbeheerder volgt de Duitse plannen en activiteiten voor het vullen van de groeve Garzweiler met voorgezuiverd water uit de Rijn. Indien daarbij risico's verwacht worden voor de waterkwaliteit van de beken die gevoed worden door grondwater uit het Garzweiler gebied, zullen wij de provincie daarop aanspreken.

2. SCHOON EN GEZOND WATER

Iedereen heeft recht op schoon en gezond water. We voorkomen vervuiling bij de bron én in inzijggebieden, de gebieden waar het neerslagwater de grond in trekt, en herstellen de natuurlijke werking van onze beken en grondwatersystemen. We maken kwaliteit van water en ecologie sturender bij ruimtelijke keuzes.

Wij kiezen voor:

2.1 KRACHTIGE UITVOERING VAN DE KADERRICHTLIJN WATER

De Kaderrichtlijn Water (KRW) is een wettelijke en maatschappelijke opgave, met als centraal doel om uiterlijk eind 2027 het oppervlaktewater en grondwater in een zo natuurlijk mogelijke toestand te brengen. Voor het waterschap betekent dat vooral het strenger toetsen van lozingsvergunningen, het verdergaand zuiveren van afvalwater door de rioolwaterzuiveringsinstallatie (rwzi's) en het uitvoeren van ecologisch beekherstel. We zien dat nog niet alle maatregelen op tijd zullen zijn uitgevoerd. Ook zien we dat ecologisch herstel in verschillende beken nog achterblijft bij de doelstellingen. We voeren de restende maatregelen zo snel mogelijk uit, onderzoeken het achterblijven van ecologisch herstel en komen met extra maatregelen. We houden vast aan de KRW-doelen.

Over de kwaliteit en afvoer van onze grensoverschrijdende beken (waaronder Jeker, Worm, Geul, Gulp, Roer en Niers) voeren we regelmatig overleg met onze partners in Duitsland, Wallonië en Vlaanderen. Daarbij spreken we hen aan op hun verantwoordelijkheden indien we onze doelen niet kunnen bereiken. Denk daarbij aan lozingen of maatregelen in de buitenlandse trajecten van onze grensoverschrijdende beken die er mede voor zorgen dat wij onze doelen niet halen.

We nemen deel aan een project over het vergelijkbaar maken van meetmethoden en het uitwisselen van gegevens over waterkwaliteit en waterkwantiteit in grensoverschrijdende waterlopen met Wallonië, Vlaanderen en Noordrijn-Westfalen. Na afronding van dat project zullen wij bewaken dat de relevante data voor iedereen te raadplegen zijn en waarschuwingen over mogelijke wateroverlast, watertekort of watervervuiling ons tijdig bereiken.

2.2 HERIJKING VAN VERGUNNINGVERLENING EN STRENG TOEZICHT OP LOZINGEN

Vergunningen moeten periodiek worden aangepast aan de hand van de nieuwste wetenschappelijke inzichten, actuele milieunormen en de doelen voor waterkwaliteit.

Het waterschap moet beschikken over voldoende capaciteit, expertise en meetmogelijkheden om lozingen actief te controleren, overtredingen snel op te sporen en waar nodig stevig op te treden. We nemen daarom alleen regels op die handhaafbaar zijn. Samen met de omgevingsdienst zetten we toezichthouders en buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) in, zodat onze handhavers niet met lege handen staan.

2.3 AANPAK VAN SCHADELIJKE STOFFEN

Wij willen dat het Rijk duidelijke kaders stelt voor het terugdringen van schadelijke stoffen, zoals meststoffen, bestrijdingsmiddelen en zeer zorgwekkende stoffen, zoals PFAS. We zullen ons inspannen om het veelvuldig gebruik van PFAS-houdende bestrijdingsmiddelen uit te bannen.

Wij steunen een krachtige uitvoering van de Europese regels voor stedelijk afvalwater, met strengere eisen aan lozingen en extra zuivering van onder meer medicijnresten, (micro)plastics en microverontreinigingen.

Via de Unie van Waterschappen pleiten wij ervoor dat de verantwoordelijkheid en kosten zoveel mogelijk bij producenten en vervuilers worden gelegd, volgens het principe 'de vervuiler betaalt'.

Bij de toelating en herbeoordeling van bestrijdingsmiddelen moeten de doelen van de Kaderrichtlijn Water leidend zijn. Niet alleen de hoeveelheid, maar ook de gecombineerde schadelijke effecten van stoffen moeten worden meegewogen.

Rijk, provincie en gemeenten moeten de mogelijkheden van de Omgevingswet benutten om het gebruik van schadelijke stoffen beter te reguleren, met effectief toezicht en handhaving.

2.4 AANPAK VAN RIOOLOVERSTORTEN

Rioolverstorten op kwetsbare beken moeten worden beperkt en nieuwe overstorten moeten worden voorkomen. Dat zorgt voor betere waterkwaliteit en minder wateroverlast.

We willen geen wc-papier, plastic en ander vuil in onze beken. Dat kan alleen door meer af te koppelen. Regenwater hoort in de bodem en niet in het riool. Dit verbetert ook de werking van onze rioolwaterzuiveringsinstallaties. Omdat de primaire taak hiervoor bij de gemeenten ligt gaan wij hen actief benaderen om samen de rioolverstorten te verminderen.

2.5 SCHEIDEN SCHOON EN VUIL WATER

We gaan gemeenten technisch ondersteunen bij het afwateren van regenwater in de berm of rechtstreeks op het oppervlaktewater. Op bedrijventerreinen doen we dit bij het afkoppelen van regenwater, het aanleggen van collectieve bergingen met een natuurfunctie en maatregelen voor hergebruik van water. Bij aanleg, uitbreiding en renovatie van bedrijventerreinen moeten deze maatregelen een verplichting worden.

Ook afgekoppeld water moet schoon en vrij van verontreinigingen zijn. Koper, lood en zink dat uit dakgoten en daken komt, verontreinigt het water. Wij willen dat het waterschap in Unie-verband de Rijksoverheid vraagt om circulaire niet-verontreinigende producten verplicht te stellen voor daken, dakgoten, leidingen, regenwaterafvoerpijpen en dergelijke.

2.6 INVESTEREN IN BETERE ZUIVERING EN SAMENWERKING

Stedelijk afvalwater moet verder worden gezuiverd van meststoffen, medicijnresten en microplastics. Daarom is een extra zuiveringsstap nodig op rioolwaterzuiveringsinstallaties. Dit vraagt om grote investeringen in een markt met beperkte capaciteit. We zetten daarom in op een goede samenwerking binnen de Unie van Waterschappen. Gezamenlijk met andere

waterschappen zetten we in op een stevige lobby richting het Rijk om deze opgave mogelijk te maken.

2.7. INLAAT VAN MAASWATER IN BEEKSYSTEMEN

Een ongewenst neveneffect van de inlaat van Maaswater is dat vervuilende stoffen als nutriënten, PFAS en bestrijdingsmiddelen, maar ook invasieve exoten, verder worden verspreid naar de beken en het grondwater. Wij willen daarom de inlaat van Maaswater op beken op termijn uitfaseren en vervangen door duurzaam grondwaterbeheer en door natuurlijke vormen van waterbuffering.

3. HERSTEL NATUURLIJK WATER

Onze beken en beekdalen vormen de levensaders van ons landschap. Ze zijn ook onze klimaatbuffers en de ruggengraat van het Limburgs natuurnetwerk. Door jarenlange ingrepen, zoals kanalisatie, ontwatering en intensief landgebruik, hebben veel beken hun natuurlijke dynamiek verloren. Hierdoor stroomt water te snel weg, waardoor natte natuurgebieden verdrogen en de biodiversiteit afneemt. Wij beschermen en herstellen onze natuurlijke bronnen, natuurlijke beken en natte natuurgebieden vanwege hun karakteristieke biodiversiteit en hun waterbergingsfunctie.

Wij kiezen voor:

3.1 BEEKDALBREDE HERINRICHTING

Meer natuurlijk ingerichte beekdalen dragen sterk bij aan ecologisch gezonde beken. Daarmee bereiken we onze KRW-doelen en kan water langer vastgehouden worden. Daarom moet de komende jaren een beekdalbrede herinrichting in verschillende stroomgebieden tot uitvoering worden gebracht. Wij gaan voor klimaatrobuuste beekdalen die een goed functionerende ecologische verbinding vormen tussen onze natuurgebieden.

3.2 NATUURLIJKE BESCHADUWING

Door klimaatverandering warmen beken steeds verder op. Warm water bevat minder zuurstof, zorgt voor een slechtere waterkwaliteit en vormt een bedreiging voor waterorganismen. Het ontbreken van bomen en struiken langs veel beken versterkt dit probleem. Daarom zetten wij in op meer natuurlijke beschaduwing door inheemse bomen en struiken langs oevers. Deze houden het water koeler, verbeteren de waterkwaliteit, versterken de oevers en zorgen voor meer biodiversiteit. Tegelijk ontstaan ecologische verbindingszones die planten en dieren meer ruimte geven.

Naast opwarming treden er vaker zeer lage waterstanden in de beken op en sommige zullen vaker droogvallen, met sterfte van vissen en insecten als gevolg. Bij de Roer is het mogelijk om bij aanhoudende hitte en lage waterstanden extra koud water uit de Duitse stuwmeren in te laten. We gaan daarover met de Duitse waterbeheerders afspraken maken om dit ook voor de toekomst te regelen.

3.3 AANPASSEN MAAIBEHEER

Wij willen het maaibeheer van waterlopen aanpassen. Dat is beter voor de biodiversiteit en bespaart ook een hoop kosten. Door het maaien sterk terug te dringen en de natuurlijke begroeiing zoveel mogelijk te behouden, krijgen planten en dieren meer kansen om zich te ontwikkelen. Op plekken waar maaien noodzakelijk blijft, willen we dat er niet wordt gemaaid tijdens het voortplantingsseizoen van dieren. Bij het aanpassen van het maaibeheer vormen natuurlijke oevers het uitgangspunt.

3.4 SOORTENBESCHERMING

Wij staan voor de bescherming van dieren en planten in Limburg. De wettelijke regels moeten door het waterschap, zijn uitvoeringsdiensten en zijn pachters volledig worden nageleefd. Deze regels staan in de Omgevingswet en de Natuurherstelverordening. Samen met andere partijen willen wij water- en landschapselementen inrichten, zoals poelen voor amfibieën, plas-dras-gebieden voor weidevogels en houtwallen voor vogels en zoogdieren.

3.5 BEHEER VAN INVASIEVE EXOTEN

Invasieve exoten, zoals Grote waternavel en Amerikaanse rivierkreeft, verdringen inheemse planten en dieren en kunnen het watersysteem verstoren. Een effectieve aanpak vraagt om maatwerk, want sommige exoten worden minder schadelijk wanneer ze langer in een gebied leven. Daarom beheren wij exoten op basis van actuele ecologische kennis. Door invasieve soorten gericht en waar nodig vroegtijdig aan te pakken, beperken we schade aan natuur en waterkwaliteit, terwijl onnodige bestrijding wordt voorkomen.

3.6. MEER BELANG TOEKENNEN AAN DE WAARDE VAN NATUUR

De natuur is de basis van alles: ons drinkwater, schone lucht, voedsel, gezondheid en economie. Toch gaat het niet goed met de natuur. Biodiversiteit neemt af en ecosystemen raken uit balans. Het waterschap voert het water- en ecosysteembeheer uit. De plek die we natuur in de uitoefening van onze waterschapstaken geven, bepaald of we kiezen voor duurzaam herstel.

Wij zetten ons in voor een waterschap dat veel meer aandacht aan de natuurbelangen gaat geven bij de uitvoering van haar taken. We gaan actief bijdragen aan behoud en herstel van de natuur en ecologisch gezond water. We gaan scherper toetsen aan de ecologie bij peilbesluiten, bij uitvoeringsprojecten, bij het beheer en onderhoud van onze waterlopen en gaan dit ook actief uitdragen.

4. VEILIG LEVEN MET WATER

Wonen aan water kent lusten, maar ook lasten. Door klimaatverandering en verdergaande druk op de ruimte treden hoge waterafvoeren vaker op. Wateroverlast is niet altijd te vermijden met louter technische oplossingen, zoals dijken en kades. Hoogwaterveiligheid vraagt om meer ruimte voor onze rivieren én onze beekdalen. Daarom combineren we bescherming tegen overstromingen met natuurlijke oplossingen. Via contact en gezamenlijke oefeningen met de gemeenten, veiligheidsregio's en bewoners, bereiden we de samenleving voor op eventuele crisissituaties en vergroten we het waterbewustzijn van onze inwoners.

Wij kiezen voor:

4.1 RUIMTE VOOR DE MAAS ÉN ONZE BEKEN

Bij hoogwaterbescherming kiezen we voor een aanpak waarbij 'ruimte voor de rivier waar het kan, dijken waar het moet en adequate evacuatieplannen voor solitaire bebouwing' centraal staat. Bij projecten zoals de Lob van Gennep zijn we voor de combinatie van waterveiligheid met natuurontwikkeling, in goede afstemming met bewoners. Daarbij mogen meerkosten niet worden afgeschoven op de regio.

Naast de Maas dient er ook meer ruimte voor de beken en natuur in de beekdalen te zijn.

4.2 HERSTEL SPONSWERKING

Waterberging in de haarvaten en infiltratie in de bodem van onze stroomgebieden leidt tot lagere piekafvoeren en minder overstromingsrisico's. Wij investeren daarom in herstel van beekdalen, landschapselementen en een gezonde bodem die water kan vasthouden.
Wij stimuleren het herstel van graften, groenstroken en houtwallen dwars op de hellingen in het Heuvelland. Hiermee wordt de afvoer- en erosieremmende functie van het landschap versterkt. Wij ondersteunen agrariërs en overige terreinbeheerders bij het aanvragen van financiering hiervoor via het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) van de Europese Unie.

We willen de bodemstructuur van akkers verbeteren door gebruik van bestrijdingsmiddelen terug te dringen, de toename van het organische stofgehalte en een rijk bodemleven te stimuleren en door het tegengaan van bodemverdichting. Daarbij gaan wij voor een gebiedsgerichte aanpak, waarbij integrale en toekomstige vraagstukken samen met onze partners worden aangepakt.

4.3 VERGROTEN WATERBEWUSTZIJN

Het waterschap spant zich in om wateroverlast te voorkomen en beperken, maar kan geen garantie op droge voeten bieden. We spreken bewust over een bepaalde mate van bescherming en niet over absolute veiligheid. Bewoners en bedrijven in de laagstgelegen gebieden zullen moeten leven met het periodiek optreden van hoogwater. Niet alle wateroverlast kan worden voorkomen. Inrichting, wonen, werken en recreëren moeten hierop aangepast worden.

De risico's voor en eigen verantwoordelijkheid van bewoners en bedrijven in de laagst gelegen gebieden wordt via goede voorlichting en contact permanent onder de aandacht gebracht.

4.4 GOEDE CRISISVOORBEREIDING

Wij willen dat de samenleving goed is voorbereid op wateroverlast en overstromingen en actualiseren daarom regelmatig onze calamiteitenplannen. Mensen moeten tijdelijk een veilig heenkomen kunnen vinden en belangrijke infrastructuur moet bereikbaar blijven.

Cruciale voorzieningen zoals zorg, hulpdiensten, energie en digitale systemen moeten ook tijdens extreme situaties blijven functioneren. Daarom organiseren we meer integrale en gezamenlijke grensoverschrijdende crisisoefeningen en verbeteren we de crisisvoorbereiding.

Ook ondersteunen we onze vrijwilligers bij de hoogwaterwachten met heldere richtlijnen, zodat zij weten wie waarvoor verantwoordelijk is tijdens crisissituaties. Samen met het Rijk zorgen we voor een tijdige, adequate informatievoorziening ten behoeve van de hoogwaterveiligheid van de Maas, Geul en Gulp vanuit Wallonië.

5. EEN TOEKOMSTBESTENDIG LANDELIJK GEBIED

Een gezond watersysteem, een gezonde bodem, robuuste natuur, goed landschapsbeheer en een natuurvriendelijke landbouw versterken elkaar. Vermindering van de hoeveelheid meststoffen en bestrijdingsmiddelen in het water is noodzakelijk om schoner water en een gezonde bodem te realiseren. In lijn met de 'Samenhangende aanpak landbouw, natuur, stikstof' van het Rijk werken we samen met de provincie, Rijk, landbouw, natuurbeheerders en maatschappelijke organisaties actief aan een toekomstbestendig landelijk gebied.

Wij kiezen voor:

5.1 HET WATERSCHAP ALS ACTIEVE PARTNER BIJ GEBIEDSONTWIKKELING

Wij willen samen met de Limburgse gemeenten, provincie en natuur- en landbouworganisaties actief werken aan integrale gebiedsplannen. Daarin komen vraagstukken zoals woningbouw, natuurherstel en de toekomst van de landbouw samen. Het Rijk en de provincie zijn hierbij kaderstellend en faciliterend.

Bij projecten met een belangrijke watercomponent voert het waterschap de regie. We zetten daarbij in op open communicatie, participatie en gedeeld eigenaarschap, zodat initiatiefnemers, terreineigenaren en bewoners goed betrokken worden en plannen ook daadwerkelijk worden uitgevoerd.

Het waterschap verwerft vroegtijdig strategische gronden, die belangrijk zijn om onze plannen mogelijk te maken.

5.2 HERSTEL BODEMKWALITEIT

Wij zetten ons in voor herstel van de bodemkwaliteit. Samen met de provincie werken we aan duurzaam grondwaterbeheer dat is afgestemd op de uitdagingen van klimaatverandering en natuurherstel. Grondeigenaren en agrariërs ondersteunen we met praktische kennis en maatregelen voor een duurzame inrichting en beheer van bodem en water.

5.3 ONDERSTEUNEN VAN DE LANDBOUWTRANSITIE

Wij ondersteunen de omschakeling naar natuurinclusieve, grondgebonden en kringloop-landbouw. Daar waar door de komende landbouwtransitie landbouwgronden in overheidsbezit komen, gaan we bij het Rijk en de provincie bepleiten dat die gronden met prioriteit ingezet worden voor de inrichting van brede bufferstroken langs beken en rondom natte natuur. Het waterschap zet daarnaast eigen grondbezit en pachtbeleid actief in om de landbouwtransitie te ondersteunen.

Bij bedrijfsbeëindiging of omschakeling naar een nieuw verdienmodel werkt het waterschap mee door het verstrekken van advies en door de uitvoering van maatregelen die bijdragen aan het herstel van natuur en watersysteem.

Permanent grasland, landschapselementen en bodems met een hoog waterbergend vermogen verdienen bescherming. Omzetting naar intensief akkerland moet worden voorkomen.

Nieuwe teelten en vormen van landbouw zijn alleen toekomstbestendig als zij bijdragen aan een goede kwaliteit en voldoende beschikbaarheid van water. Het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen past daar niet bij. In pachtovereenkomsten wordt daarom vastgelegd dat op waterschapsgronden geen chemische bestrijdingsmiddelen worden gebruikt.

Wij hanteren het beleid van minimaal 5 meter mest- en spuitvrije zones langs alle watergangen en bij voorkeur 10-25 meter brede bufferstroken langs kwetsbare beken, om de kwaliteit en biodiversiteit van deze waterlopen en de kwaliteit van het grondwater te beschermen. Wij ondersteunen agrariërs bij het aanvragen van subsidies hiervoor via het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb).

5.4 ONTWIKKELING VAN PRIORITAIRE GEBIEDEN

In vervolg op de pilot beekdalontwikkeling Groote Molenbeek willen we prioritaire gebieden zoals het Geul- en Gulpdal, Geleenbeekdal, Roerdal en het dal van de Tungelroyse beek verder ontwikkelen tot robuuste, ecologisch gezond functionerende klimaatbuffers. Hiervoor werken we actief mee aan de uitwerking van de door het Rijk voorgenomen ruimtelijke zonering in deze beekdalen.

Ook werken we actief mee aan hydrologisch onderzoek en gebiedsontwikkeling rondom de prioritaire Natura 2000-gebieden in o.a. de Peelregio (Groote Peel, Mariapeel, Sarsven en de Banen en Leudal), het Geuldal en de Maasduinen.

Daarbij zetten we in op herstel van het grondwaterpeil, versterking van biodiversiteit, verbetering van de waterkwaliteit en een inrichting die bestand is tegen de effecten van klimaatverandering.

In de hydrologische zones rondom beken en prioritaire natuurgebieden is ruimte voor natuurontwikkeling en voor extensieve natuurvriendelijke landbouw die past bij de natuurlijke waterhuishouding. In deze gebieden willen we perspectief bieden aan die vormen van landbouw die samen kunnen gaan met hogere waterstanden, meer biodiversiteit en een lagere belasting van bodem en water.

6. WATER VERBINDT MENS, NATUUR EN RECREATIE

Water is nodig voor onze gezondheid, leefbaarheid en een aantrekkelijke omgeving. Wij streven naar schoon en toegankelijk oppervlaktewater waarin je veilig kunt zwemmen, spelen en recreëren. Ook zetten we in op vergroening van steden en dorpen en willen we het waterbewustzijn bij bewoners vergroten.

Wij kiezen voor:

6.1 BELEEFBAAR WATER

We willen water aantrekkelijker maken door wandel- en fietsroutes, dijken, onderhoudspaden en recreatiegebieden toegankelijker te maken. We vergroten het waterbewustzijn door excursies, educatie en goede informatievoorziening. Kwetsbare natuurgebieden verdienen rust.

In Natura 2000-gebieden en stiltegebieden staan bescherming van natuur en landschap voorop.

6.2 CULTUURHISTORIE, LANDSCHAPSBEHEER EN VISMIGRATIE

Watermolens vertegenwoordigen een grote culturele waarde. Wij willen de rol van watermolens en watermolenlandschappen in waterbeheer en educatie nader onderzoeken en zo mogelijk vergroten. Watermolenlandschappen kunnen water langer in het gebied vasthouden en daarmee verdroging in het stuwgebied tegengaan.

Om ervoor te zorgen dat dit geen problemen oplevert voor onze KRW-doelen en biodiversiteit in de beken, zullen we een visie en een afwegingskader ontwikkelen voor watermolenlandschappen in relatie tot het vasthouden van water, vismigratie en de biodiversiteit van watergebonden flora en fauna.

6.3 VERGROENING EN ATTRACTIEF WATER IN STEDEN EN DORPEN

Wij stimuleren gemeenten om de openbare ruimte klimaatbestendig in te richten. Waarbij water en bodem sturend zijn bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wij bevorderen het afkoppelen van hemelwater en het vasthouden van regenwater.

In het Zuid-Limburgse Heuvelland geven wij, waar individuele oplossingen onvoldoende mogelijk zijn, prioriteit aan collectieve afkoppel- en infiltratieprojecten in samenwerking met gemeenten. Het waterschap neemt hierbij een actieve en stimulerende rol, ondersteunt innovatieve maatregelen en werkt samen met inwoners, bedrijven en gemeenten aan een groenere en klimaatbestendige leefomgeving.

6.4 WATEREDUCATIE EN BEWONERSPARTICIPATIE

We werken aan vergroting van het waterbewustzijn door water op meer plaatsen toegankelijk en beleefbaar te maken en de waarde ervan actief uit te dragen. Dat begint bij kinderen te leren hoe belangrijk water is in hun leven. Water- en natuureducatie zijn prima te combineren met lessen op scholen, een beekexcursie of het onderzoeken van waterkwaliteit en wat er in het water leeft. We steunen de opstart van nieuwe natuureducatieve projecten, zoals Limburg als klaslokaal.

Wij willen inwoners, organisaties en bedrijven bij het waterbeheer betrekken door met hen in gesprek te gaan en gezamenlijk oplossingen te bedenken. Lokale initiatieven die bijdragen aan water vasthouden of bergen en het verbeteren van de kwaliteit van het water en het vergroten van biodiversiteit in en rondom water stimuleren en belonen we.

Wij staan voor een water- en natuurinclusieve samenleving. Intensieve en eerlijke communicatie is daarbij een eerste voorwaarde. Het waterschap zoekt nadrukkelijk inwoners op door actieve deelname bij publieksactiviteiten in gemeenten en bij evenementen.

6.5 RUIMTE VOOR INITIATIEVEN UIT DE SAMENLEVING

We geven ruimte aan initiatieven van inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Met instrumenten zoals het uitdaagrecht kunnen zij zelf taken en initiatieven in het waterbeheer oppakken.

We steunen initiatieven, zoals 'Drinkable Rivers', een beweging die zich inzet om onze rivieren binnen een generatie schoner en gezond te maken en het initiatief 'Maas in de Wet', een beweging die zich inspant om rechten aan de rivier toe te kennen. Dat doen we onder andere door bij te dragen aan publiciteitscampagnes.

Ook steunen we het initiatief 'Schone Maas', een organisatie die samen met vrijwilligers de oevers van rivieren en beken schoonhoudt, door mee te doen bij de jaarlijkse opruimacties en daar financieel en materieel aan bij te dragen.

We steunen particulieren die terreinen langs onze beken natuurgericht inrichten en beheren met een beheersvergoeding.

7. WATER EN BODEM STUREND

Water en bodem zijn leidend bij ruimtelijke keuzes. Nieuwe woningen, bedrijven en infrastructuur mogen alleen worden ontwikkeld op locaties die klimaatbestendig en waterveilig zijn en geen bedreiging vormen voor de kwaliteit en ecologie van het watersysteem.

Wij hanteren hierbij de volgende uitgangspunten:

- voldoende ruimte voor het tijdelijk vasthouden en opvangen van water;
- voorkomen van uitputting van het grondwatersysteem;
- anticiperen op wateroverlast en de zoetwaterbehoefte op de lange termijn;
- voorkomen van afwenteling van problemen en vervuiling op gebieden stroomafwaarts;
- functietoekenning en inrichting worden beoordeeld vanuit het natuurlijk watersysteem;
- gebruik mag niet in strijd zijn met een duurzaam functionerend water- en bodemsysteem;
- beschermen en ontwikkelen van evacuatieroutes en voorzieningen.

Wij kiezen voor:

7.1 HET WATERSCHAP IN POSITIE

Het waterschap beschikt over unieke kennis van de Limburgse watersystemen. Door een positie te kiezen als daadkrachtige waterautoriteit, kennisleverancier en ontwikkelingspartner bij de ruimtelijke inrichting wordt het waterschap vroegtijdig en volwaardig betrokken bij plannen van gemeenten, provincies en het Rijk.

7.2 MEER RUIMTE VOOR WATER

We zetten ons in om Limburg beter bestand te maken tegen droogte en wateroverlast. Daarom kijken we bij de bescherming en het herstel van kwetsbare beekdalen en natuurgebieden ook naar het omliggende landschap. Wij staan voor ruime bufferzones rondom beekdalen en natuurgebieden. Een landschap dat water als een spons vasthoudt, is beter bestand tegen zowel droogte als extreme neerslag.

7.3 GENERATIE- EN WATERTOETS

Buitendijks bouwen en bouwen op lage plekken is niet toekomstgericht en vergroot de risico's voor toekomstige bewoners. Het kan leiden tot hoge kosten voor waterschade en situaties waarin woningen niet meer verzekerbaar zijn. Daarom moeten woningplatforms en projectontwikkelaars klimaatrisico's inzichtelijk maken, zodat mensen beter geïnformeerd zijn over waterveiligheid, klimaatverandering en de gevolgen van bouwen op kwetsbare plekken. We zetten in op het toepassen van een generatietoets bij de totstandkoming van beleid. Niet als doel op zich, maar als middel om het juiste gesprek te voeren over keuzes die impact hebben op toekomstige generaties.

7.4 ACTIEF EN ONDERSTEUNEND GRONDBELEID

Grond is een zeer belangrijke randvoorwaarde om plannen te realiseren. Wij kiezen voor actief en doelgericht grondbeleid met aankoop en kavelruil in goede samenwerking met de provincie, gemeenten en de Nationale Grondbank.

Wij verwerven strategisch grond om de diverse wateropgaven te realiseren, zoals veiligheid bij hoogwater, herstel van de sponswerking, verbetering van de waterkwaliteit en natuurherstel. Dat doen we samen met bewoners, bedrijven en grondeigenaren. Verpachting van grond kan alleen aan gebruikers die ecologisch verantwoord gebruik toepassen.

Samen met de provincie en de gemeenten onderzoeken we de mogelijkheden voor een Limburgse grondbank, met inzet van voorkeursrecht door de provincie en gemeenten. Met de provincie en gemeenten maken we afspraken over de inzet van de verworven gronden voor onder meer bufferstroken langs beken, aanleg van natte natuur en extensivering van grondgebruik nabij kwetsbare waterlopen.

8. EEN KLIMAATNEUTRAAL WATERSCHAP

Als organisatie verminderen we onze uitstoot, wekken duurzame energie op, hergebruiken grondstoffen en versterken de rol van natuur. Daarmee verkleinen we onze afhankelijkheid van schaarse grondstoffen en dragen we bij aan de energietransitie. We maken onze duurzame afwegingen zichtbaar zodat toegevoegde waarde relevant is. We hebben onze visie vastgelegd in het Strategisch Kader Duurzaamheid en werken dit uit in een uitvoeringsprogramma.

Wij kiezen voor:

8.1 KLIMAATNEUTRALITEIT

Wij willen een klimaatneutraal, circulair en energiezuinig waterschap zijn. We gaan voor minimaal 55% broeikasgasreductie in 2030 en 100% klimaatneutraal in 2035 met volledige hernieuwbare energiebronnen. We willen energieneutraal en gasloos zijn in 2030.

8.2 CIRCULAIRE RIOOLWATERZUIVERINGEN

Rioolwaterzuiveringen worden niet alleen gebruikt om afvalwater schoon te maken, maar ook om duurzame energie en grondstoffen te produceren. Ze produceren gas dat kan worden omgezet naar groene stroom. Bovendien kan uit het afvalwater warmte teruggewonnen worden. Ook kunnen uit het slib dat overblijft na zuivering van afvalwater grondstoffen worden teruggewonnen. We stimuleren het hergebruik van deze grondstoffen in de circulaire economie. We streven naar minimaal 50% hergebruik in 2030 en volledig hergebruik in 2050.

9. EEN DOELMATIG EN TRANSPARANT WATERSCHAP

In onze visie staat het waterschap midden in de samenleving en werkt ten dienste van de samenleving als geheel. Het werkt op basis van kennis en doelmatigheid, communiceert open en legt verantwoording af over keuzes, resultaten en besteding van belastinggeld.

Wij kiezen voor:

9.1 TRANSPARANT NAAR DE SAMENLEVING

We gaan op een begrijpelijke manier verantwoording afleggen over besteding van belastinggeld en behaalde resultaten, zodat inwoners weten wat er met hun bijdrage wordt bereikt. Wij willen dat bestuurlijke afwegingen inzichtelijk en kennisgestuurd zijn. Inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties gaan we actief betrekken bij plannen en besluiten.

Via de Limburgse media en onze eigen informatiekanalen houden we iedereen regelmatig op de hoogte van onze plannen en besluiten. Bij keuzes staan het algemeen belang en de kwaliteit van het watersysteem centraal.

9.2 DUIDELIJKHEID OVER VERANTWOORDELIJKHEDEN

We maken verantwoordelijkheden tussen overheden duidelijker. We voorkomen overlap en spreken elkaar aan op taken en bevoegdheden. Voor inwoners is helder wie waarvoor verantwoordelijk is en waar zij terecht kunnen.

9.3 DUAAL BESTUUR EN HELDERE ROLVERDELING

Hoewel we een monistisch bestuur hebben, willen we meer gaan werken vanuit het principe van duaal bestuur. De Wet modernisering Waterschapsbestel biedt hier mogelijkheden voor. Het algemeen bestuur stelt kaders en controleert, het dagelijks bestuur voert uit. Een heldere rolverdeling versterkt de democratische legitimiteit, de controle op het bestuur en het vertrouwen in het waterschap.

9.4 EEN DIGITAAL WEERBARE ORGANISATIE

Wij willen investeren in veilige en betrouwbare digitale systemen. Kritieke processen moeten ook bij storingen of cyberaanvallen blijven functioneren. Daarom versterken we de digitale weerbaarheid, zorgen we voor goede beveiliging en beperken we de afhankelijkheid van kwetsbare ICT en leveranciers.

We benutten data en innovatieve digitale technieken om het waterbeheer verder te verbeteren. Bij de ontwikkeling en inkoop van digitale systemen staan veiligheid, betrouwbaarheid en duurzaamheid voorop.

9.5 ADEQUATE MONITORING VAN OPPERVLAKTE- EN GRONDWATER

Wij investeren in een robuust monitoringsnetwerk voor oppervlaktewater en grondwater, zowel de waterkwaliteit als de waterpeilen. Monitoring is niet alleen bedoeld om de toestand van het watersysteem te volgen, maar ook om knelpunten tijdig te signaleren, oorzaken te achterhalen en maatregelen gericht bij te sturen. Daarbij hoort ook onderzoek om problemen aan te pakken

en adequate maatregelen te ontwikkelen. Zo gaan we onderzoek doen naar de kwaliteit van beken bij piekafvoeren en die van afstromend vervuild water uit het landelijk gebied om hiervoor passende maatregelen te kunnen nemen.

9.6 UITVOERING EUROPESE, NATIONALE EN PROVINCIALE WATERDOELEN

Wij staan voor een voortvarende uitvoering van de Europese, nationale en provinciale waterdoelen. We nemen onze verantwoordelijkheid voor het behalen van de doelen voor ecologische en chemische kwaliteit van de waterlopen, waterveiligheid, voldoende water en natuurherstel. Daarbij werken we nauw samen met uiteenlopende partijen.

Bij programma's en projecten voor de uitvoering nemen we een verbindende regierol en zorgen we voor een effectieve samenwerking.

9.7 VERGROTEN DOELMATIGHEID BIJ PROGRAMMA'S KLIMAATBESTENDIGHEID

Het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg is een samenwerkingsprogramma. Dit is gestart na het hoogwater van 2021 met een nationaal en regionaal budget van €600 miljoen tot 2037. Water in Balans is het operationele en gebiedsgerichte uitvoeringsprogramma van Waterschap Limburg om lokaal wateroverlast aan te pakken. Hoewel beide programma's nauw met elkaar samenhangen en elkaar versterken, verschillen ze in schaal, organisatorische opzet en aanpak. De overlap leidt tot veel extra ambtelijke uren, dubbele communicatie, extra bestuurlijks- en beheerskosten en hogere kosten voor inkoop en advies. Ook leidt het tot verwarring bij inwoners en andere betrokkenen. Wij willen deze programma's samenvoegen. Omdat beide gericht zijn op het klimaatbestendig maken van Limburg en het meer doelmatig, kostenbesparend en uitlegbaar is naar bewoners. De vrijkomende capaciteit zetten we in op de aanpak van verdroging en watertekort (zie onder 1.4.)

9.8 STROOMGEBIEDSGERICHTE PROGRAMMA'S

Het waterschap benadert de 31 Limburgse gemeenten met veel onderwerpen en thema's. Concrete en integrale samenwerkingsovereenkomsten rondom stroomgebieden bieden een effectieve oplossing voor capaciteitskrapte en de vele (gemeente)grensoverschrijdende wateropgaven. Winst valt te behalen door gezamenlijke ambtelijke pools, gebundelde plannen en inkoop en een centrale data-levering door het waterschap. We willen in de komende bestuursperiode concrete en integrale uitvoeringsprogramma's opstellen voor de onderstaande stroomgebieden:

1. Stroomgebied van de Geul (Vaals, Gulpen-Wittem, Valkenburg aan de Geul, Meerssen, met grensoverschrijdende afstemming richting Wallonië);
2. Stroomgebied van de Geleenbeek (Voerendaal, Heerlen, Beekdaelen, Brunssum, Sittard-Geleen, Beek en Stein);
3. Stroomgebied van de Roer (incl. Worm) en Vlootbeek (Roerdalen, Roermond, Echt-Susteren, Maasgouw, Kerkrade en Landgraaf, met grensoverschrijdende afstemming richting Duitsland);
4. Stroomgebied van de Tungelroyse Beek (Weert, Nederweert, Leudal);
5. Stroomgebied van de Groote Molenbeek (Peel en Maas, Horst aan de Maas, Venray);
6. Stroomgebied van de Jeker (Maastricht, met grensoverschrijdende afstemming richting Wallonië en Vlaanderen).

Voor de grensoverschrijdende stroomgebieden van de Geul en Jeker willen we in de komende bestuursperiode een gezamenlijke beheervisie opstellen met concrete uitvoeringsprogramma's. Doelen hierbij zijn:

- bronnen van verontreiniging (huishoudens, landbouw en industrie) aanpakken;
- natuurlijke waterberging creëren om wateroverlast te voorkomen en water vast te houden. We doen dat samen met Provincie Limburg en de bevoegde autoriteiten in België.

10. FINANCIERING WATERBEHEER

Goed waterbeheer vraagt om investeren voor de lange termijn. Het schoonmaken van afvalwater en herstel van het watersysteem vormen belangrijke taken voor het waterschap. Financiering hiervan komt voor het grootste deel uit de zuiveringsheffing en de watersysteemheffing. Een solide financiering met een eerlijke verdeling van de lasten is nodig om de uitvoering voortvarend op te pakken.

Wij kiezen voor:

10.1 EERLIJKER VERDELEN VAN LASTEN

Wij willen naar eerlijker verdelen van de waterschapslasten volgens het principe de vervuiler en gebruiker betalen. Daarbij zetten we in op eerlijke kostenverdeling, effectieve handhaving en financiële prikkels die vervuiling verminderen en duurzaam waterbeheer stimuleren.

Bedrijven en agrariërs die het watersysteem zwaarder belasten of veel water gebruiken, leveren een grotere bijdrage. Duurzame en natuurinclusieve ondernemers die bijdragen aan schoon water en een gezond watersysteem worden juist minder belast. Daarbij kiezen we voor een nultarief voor natuur- en landschapsbeheerders.

10.2 INVESTEREN VÓÓR SCHADE ONTSTAAT

Nu te weinig doen, leidt tot onherstelbare schade en hogere kosten in de toekomst. Daarom willen wij gezamenlijk met Rijk, provincie en gemeenten een oplossing vinden voor de financiering van grote investeringen die gedaan moeten worden om de noodzakelijke veranderingen te realiseren. Wij zien nadrukkelijk kansen voor de investeringen van het Rijk bij de landbouwtransitie, de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water en de klimaatopgave.

10.3 PACHTCONTRACTEN VOOR SCHOON WATER

Wij willen onze pachtgronden inzetten als instrument voor schoon water, een gezonde bodem en meer biodiversiteit. In pachtvoorwaarden nemen we eisen op voor duurzaam bodembeheer, natuurvriendelijk beek- en oeverbeheer, beperking van schadelijke bestrijdingsmiddelen en het weren van teelten met een grote negatieve impact op water en natuur. Reguliere pacht zetten we waar mogelijk om in natuurgerichte pacht. Een maatschappelijke meerwaarde voor water, natuur en klimaat weegt daarbij zwaarder dan maximale pachtopbrengsten.

10.4 DUURZAME AANBESTEDINGEN

Wij kiezen voor duurzaam en natuurinclusief aanbesteden. Bij opdrachten wegen biodiversiteit, klimaat, circulariteit en waterkwaliteit nadrukkelijk mee. Aannemers voldoen aan erkende duurzaamheidseisen en in elk project is aandacht voor biodiversiteit.

We stimuleren slimme en efficiënte aanbestedingsvormen, zoals programmatisch aanbesteden waar dat meerwaarde biedt. Zo beperken we kosten en administratieve lasten en versnellen we de uitvoering van de water-, klimaat- en natuuropgaven.

ROLLEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN IN HET LIMBURGSE WATERBEHEER

Het waterbeheer Provincie Limburg is geen taak van één enkele instantie, maar een ketensamenwerking tussen vier bestuurslagen (Rijk, provincie, waterschap en gemeenten) en de drinkwatersector. De rollen en specifieke verantwoordelijkheden zijn als volgt verdeeld:

1. Het Rijk (Ministerie I&W en Rijkswaterstaat) bepaalt het beleid en wetgeving op nationaal niveau en is tevens beheerder van de hoofdwaterwegen:
   - De Maas en de grote scheepvaartkanalen (Julianakanaal en Zuid-Willemsvaart);
   - Hoogwaterveiligheid, kwaliteit van het water en klimaatadaptatie;
   - Internationaal overleg op landsniveau en binnen de Internationale Maas Commissie.

2. Provincie Limburg heeft vooral een kaderstellende en regisserende rol:
   - Beleid voor de fysieke omgeving (Omgevingsvisie Limburg) met uitwerking in Provinciaal Waterprogramma voor het regionale watersysteem;
   - Kaderstelling ruimtelijke ordening, natuur en bodembescherming;
   - Beschermen kwaliteit grondwater voor de drinkwatervoorziening;
   - Vergunningverlening grondwateronttrekkingen ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening, grotere industriële onttrekkingen en energieopslagsystemen;
   - Goedkeuring dijkversterkingsplannen;
   - Monitoring kwaliteit en kwantiteit grondwater;
   - Toezicht op de prestaties van het waterschap en het drinkwaterbedrijf;
   - Internationaal overleg op regionaal niveau.

3. Waterschap Limburg zorgt voor het integraal beheer van het regionale watersysteem:
   - Beheer van kwantiteits- en kwaliteitsaspecten van het regionale watersysteem, inclusief vergunningverlening, toezicht en handhaving;
   - Bevoegd gezag voor regelgeving grondwateronttrekkingen voor beregening;
   - Uitwerking Provinciaal Waterprogramma in Waterbeheerprogramma;
   - Zorgt voor waterkeringen (dijken) langs de Maas, zowel het beheer, de beoordeling van de waterkeringen en de daaruit volgende voorbereiding en realisatie van dijkversterking;
   - Zuiveren van stedelijk afvalwater via de rioolwaterzuiveringsinstallaties;
   - Uitvoering zwemwatertaken voor zwemlocaties in oppervlaktewater;
   - Monitoring kwaliteit en kwantiteit regionaal oppervlaktewater;
   - Internationaal overleg op operationeel niveau.

4. De Limburgse gemeenten (31) dragen de zorgplicht voor het stedelijk waterbeheer:
   - Inzameling en transport van stedelijk afvalwater via het gemeentelijke rioolstelsel;
   - Rioleringsbeheer, inclusief tegengaan van wateroverlast vanuit het riool;
   - Opvang en verwerking van overtollig regenwater op straat en openbaar terrein ;
   - Tegengaan grondwateroverlast in stedelijk gebied.

5. Waterleiding Maatschappij Limburg:
   - Productie en distributie van drinkwater naar huishoudens en bedrijven.

COLOFON

Bij het ontwikkelen van dit programma hebben we dankbaar gebruik gemaakt van de inbreng van leden van de betrokken partijen, diverse organisaties en inwoners tijdens regionale bijeenkomsten in Venlo, Weert, Heerlen en Roermond. De tekst is zo veel mogelijk in begrijpelijke taal geschreven.

De programmacommissie bestond uit: Fred van den Brink, Terra Kremers, Marieke Manders en Jurek Minderman.

Het programma is vastgesteld tijdens de Algemene Ledenvergadering van 15 november 2026 in Roermond.